



T.C.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 132
Tarih : 15.07.2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

4721 Sayılı Medeni Kanun'da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Filiz Kerestecioğlu
İstanbul Milletvekili

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR BSK.LİGİ
15 Temmuz 2015
Nomara:

T B M M GENEL EVRAK
15 Temmuz 2015
No : 8822

GENEL GEREKÇE

Anayasa Mahkemesi, 16.04.2015 tarihinde verdiği kararla, NeŖe Aslanbay'ın evlilik öncesi soyadını tek başına kullanmak için yaptığı başvurusu reddeden yerel mahkemenin, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal ettiğine, kararın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), BM CEDAW (Kadına Karşı Her Türölü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme) ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile çeliştiğine hükmetmiştir. AYM, verdiği kararda, isim hakkını, dış dünya ile iletişim kurma noktasında son derece önemli bir hak olarak tanımlamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ise, Mayıs 2013'te sadece evlenmeden önceki soyadını taşıma talebiyle başvuran Bahar Leventoğlu'nu haklı bulmuş, Türkiye'nin "ayrımcılık yasağını ihlal ettiğine" karar vermişti. AİHM, daha önce Ünal Tekeli ve Gülizar Tuncer davalarında da bu durumu "özel hayatın" ve "ayrımcılık yasağının" ihlali saymıştır.

AYM'nin de Aslanbay kararında referans verdiği üzere, AİHM ad ve soyadı konusunda aldığı kararda; soyadının mesleki bağlamın yanı sıra, bireylerin özel ve aile yaşamında diğer insanlarla sosyal, kültürel ya da diğer türden ilişkiler kurması için önemli olduğunu, onları dış dünyaya tanıtmada fonksiyonunu üstlendiğini vurgulamıştır. AYM, kararında Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelerden doğan, "eşlerin evlenirken, evlilik sürecinde ve evlilik sonlandığında kadın ve erkeğin eşit haklarının sağlanması için gerekli tedbir alma" yükümlölüğünü de hatırlatmıştır. AYM'nin vurguladığı bir diğer husus, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesiyle korunan "özel hayatın korunması" hakkıdır. Aslanbay kararında AYM, AİHM'in "kişinin soyadını özel hayat kapsamında değerlendirerek; evli kadının, kocasının soyadını kullanma zorunluluğunu özel hayata müdahale olarak kabul ettiği" birçok karara işaret etmiş; AİHM'nin, kadının evlendikten sonra yalnızca evlilik öncesi soyadını kullanmasına ulusal mercilerce izin verilmemesinin, Sözleşme'nin özel hayatın gizliliğini öngören 8. maddesiyle bağlantılı olarak, ayrımcılığı yasaklayan 14. maddesine aykırı olduğu sonucuna vardığını belirtmiştir.

Evli kadının, kocasının soyadını kullanması zorunluluğunu öngören 4721 sayılı Medeni Kanun'un 187. maddesi ile uluslararası sözleşmeler, aynı konu hakkında farklı hükümler içermektedir. Anaya-

sa'nın 90. maddesi uyarınca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş, temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda, milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır. AYM'nin Aslanbay kararında da belirttiği üzere, "uluslararası sözleşmelerin, evli erkek ve kadının evlilik sonrasında soyadları bakımından eşit haklara sahip olmasını öngören hükümleri ile, evli kadının kocasının soyadını kullanma zorunluluğunu öngören iç hukuk düzenlemeleri" aynı konuda farklı hükümler içerdiğinden yargı kararlarında uluslararası sözleşmeler esas alınmalıdır. Gerek uluslararası sözleşmeler, gerek eşitlik ilkesini düzenleyen Anayasa'nın 10. maddesi ve 16.04.2015 tarihli Anayasa Mahkemesi kararı: artık bu konuda yeni bir yasal düzenleme yapılmasını gerektirmektedir. Aksi durumda tek tek kadınların mahkemelere başvurusu sözkonusu olacak ve bu durum hem usul ekonomisine aykırı olarak mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmesi, hem de vatandaşların gerçekte var olan bir hakkı için bir kez daha mağdur edilmesine neden olacaktır. Bu süreç, kişiler açısından oldukça külfetlidir. Güncel uluslararası hukuk düzenlemeleri, evrensel hukuk ilkeleri ve anayasanın eşitlik ilkesi eşlere eşit hak ve yükümlülükler getirmektedir ve dolayısıyla soyadı konusunda tercih hakkını da taraflara bırakmaktadır. Türkiye'nin de artık bu düzenlemeyi, eşitliğe uygun ve kişilere gereksiz dava yükleri getirmeyecek şekilde, net olarak gerçekleştirmesi gereklidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Sözkonusu kanun değişikliğine ilişkin teklifim ile sadece evlilik öncesi soyadını kullanmak isteyen kadınların karşılaştığı eşitsizliğin giderilmesi ve Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmeler, AIHM kararları ile iç hukuk arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi amaçlanmaktadır.

Kanun maddesinde yapılan düzenlemede, her iki eşin de bir diğerinin soyadını alma tercihinin olana tanınması amacıyla, Medeni Kanun'un genel mantığına uygun biçimde ve uluslararası hukuk dikkate alınarak "eşler" ifadesi kullanılmıştır.

Madde 2- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte evli olan eşler de, nüfus idaresine başvuru yaparak yeni kanun uyarınca soyadlarını değiştirebilirler.

Madde 3- Yürürlük Maddesidir.

Madde 4- Yürütme Maddesidir.

4721 SAYILI MEDENİ KANUN'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 4721 sayılı Medeni Kanun'un 187. maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

Madde 187- Eşler, eşinin soyadı veya eşinin soyadıyla birlikte kendi soyadını kullanmak için evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yazılı başvuruda bulunmadıkça kendi soyadını kullanır.

Daha önce iki soyadı kullanan eş, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanır.

Madde 2- Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte evli olan eşler de bu maddeye dayanarak soyadı değişikliği hakkına sahiptir.

Madde 3- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.